

سکه‌های علویان طبرستان و قزوین و هوسَم

در سال ۲۵۰ ق، جمعی از بزرگان دیلم و رویان و کلار در شهر کوچک سعیدآباد در نزدیکی کلار، با یکی از سادات حسنی به نام حسن بن زید بن محمد بن اسماعیل بن حسن بن زید بن حسن بن علی بن ابی طالب^(۴) که عالمی بزرگ و فقیهی دیندار بود، «برای اقامه کتاب خدا و سنت رسولش و امر به معروف و نهی از منکر» بیعت کردند (پرگاری ۱۳۸۹: ۱۳۱). هدف آنان برانداختن حاکمیت طاهريان و دیگر دستنشاندگان خلافت عباسی در ایران بود. حسن بن زید که بعداً «داعی الى الحق»، «داعی اول» و «داعی بیکر» لقب یافت، در مدینه به دنیا آمد و بخشی از عمر خویش را در محمدیه گذرانده بود.

پیروان حسن بن زید نخست محمدیه را برای مدتی از دست طاهريان خارج کردند و در عید قربان سال ۲۵۰ ق یکی از آنان به نام احمد بن عیسی با مردم محمدیه نماز عید را به جای آورد (پرگاری ۱۳۸۹: ۱۳۵). پس از اندک زمانی بزرگان و ساکنان آمل نیز به حسن بن زید پیوستند و در نتیجه، در سال ۲۵۱ ق همه طبرستان در اختیار حسن بن زید بود. برخی دیگر از مناطقی که مدت زمانی به تصرف علویان درآمد، عبارت بودند از: زنجان (۲۵۲ ق)، قزوین (۲۵۱-۲۵۴ ق)، قومس (۲۶۶-۲۵۹ ق) و محمدیه (۲۵۰-۲۵۱ ق)، ۲۵۶ ق، ۲۵۸ ق، ۲۵۶ ق، (نیز نک: مادلونگ ۱۹۷۵: ۲۰۶). نیز در سال ۲۵۷ ق، سپاه محمد بن طاهر، آخرین حاکم طاهري خراسان، مغلوب علویان شد و گرگان نیز به تصرف علویان درآمد، اما در سال ۲۵۸ ق موسی بن بُغا، فرستاده خلیفه معتمد علی الله، محمدیه را از علویان باز پس گرفت و حسن بن زید دیگر نتوانست بر محمدیه دست یابد. حسن بن زید در سال ۲۷۰ ق در بستر بیماری درگذشت (پرگاری ۱۳۸۹: ۱۳۹-۱۴۰).

پس از درگذشت حسن بن زید، خلافت زیدیان به حکم وصیت او به برادرش محمد منتقل شد که پیشتر به حکومت گرگان منصوب شده بود. او گرگان را به پایتختی خود برگزید. دوری محمد بن زید از آمل سبب شد که داماد حسن بن زید به نام احمد بن محمد، با عنوان «قائم» سر برافرازد و ده ماه خلافت محمد بن زید را با منازعات خانوادگی مواجه کند، اما سرانجام با ورود محمد بن زید به ساری در سال ۲۷۱ ق احمد

بن محمد گریخت و به آمل و پس از آن به چالوس رفت و پس از مدتی دستگیر شد (مهرآبادی ۱۳۸۷: ۴۲۴).

محمد بن زید در سال ۲۷۲ ق به محمدیه لشکر کشید، اما کاری از پیش نبرد. سپس در سال ۲۷۳ ق از گرگان به آمل رفت و در همان ایام پسر خردسال خویش، زید، را به ولایت عهدی برگزید. در سال ۲۷۵ ق، رافع بن هرثمه از نیشابور به طبرستان و گرگان لشکر کشید و محمد بن زید را در چالوس مغلوب کرد. محمد بن زید بهناچار به استرآباد و از آنجا به آمل رفت. رافع بن هرثمه در سال ۲۷۶ ق قزوین و سپس محمدیه را نیز به تصرف درآورد و تا سال ۲۷۸ ق در محمدیه بود (باسورث ۱۹۷۵: ۱۱۸).

محمد بن زید در سال ۲۸۷ ق، پس از آن که عمر بن لیث صفاری به اسارت امیر اسماعیل سامانی درآمد، مصمم به تسخیر خراسان شد و هر چه امیر اسماعیل سامانی از او خواست تا در گرگان بماند، نپذیرفت. سرانجام امیر اسماعیل سامانی محمد بن هارون سرخسی را به همراه سپاهی گران برای دفع محمد بن زید فرستاد و محمد بن زید در نبردی در نزدیکی گرگان زخمی شد و به اسارت رفت و سرانجام در اثر زخمها جان باخت. پسر و ولی عهد او، زید، نیز اسیر و به بخارا فرستاده شد. در نتیجه، طبرستان و دیلم به دست سامانیان افتاد و تا سالها همچنان در دست آنان بود.

پس از اسارت محمد بن زید و فرزندش زید، یکی از سادات حسینی به نام حسن بن علی بن حسن بن علی بن عمر بن علی بن حسین بن علی بن ابی طالب^(۴) ملقب به «ناصر الحق» و «ناصر کبیر» که به دلیل ناشنوایی یک گوشش «اطروش» نیز خوانده می‌شد، به خونخواهی او قیام کرد، اما در آغاز توفیق نیافت و از طریق دامغان به محمدیه گریخت. حسن بن علی در سال ۳۰۱ ق به دعوت مردم آمل بدانجا لشکر کشید و در نبردی در نزدیکی چالوس محمد بن صعلوک، دستنشانده سامانیان، را از آنجا بیرون راند و دولت علویان را دوباره برقرار کرد. حسن بن علی در اواخر عمر از حکومت کناره گرفت و فرماندهی سپاه را نیز به سیدی حسنی به نام حسن بن قاسم سپرد و در سال ۳۰۴ ق درگذشت (پرگاری ۱۳۸۹: ۱۴۷).

پس از درگذشت حسن بن علی «ناصر الحق»، مردم به فرزند بزرگ او، ابوالحسین احمد، روی آوردند، اما او که بر خلاف پدر و برادرانش بر مذهب زیدی نبود و مذهب شیعه اثنی عشری را پذیرفته بود (مهرآبادی ۱۳۸۷: ۴۳۹)، حکومت را نپذیرفت و آن را به دامادش حسن بن قاسم سپرد که «داعی صغیر» لقب یافت. حسن بن قاسم لیلی بن نعمان را در سال ۳۰۸ ق به حکومت گرگان منصب کرد (مهرآبادی ۱۳۸۷: ۴۴۳). لیلی بن نعمان نخست دامغان و سپس در سال ۳۰۹ ق نیشابور را از دست سامانیان خارج کرد و در آنجا به نام حسن بن قاسم خطبه خواند. اندکی پس از حکومت حسن بن قاسم، یکی از فرزندان حسن بن علی «ناصر الحق» به نام جعفر به مخالفت با او پرداخت و خود را شایسته حکومت دانست و مدتی نیز به نام خود سکه زد، اما شکست خورد و دوباره حکومت به دست حسن بن قاسم افتاد. چندی بعد در سال ۳۱۶ ق

حسن بن قاسم دستنشانده سامانیان را از محمدیه بیرون راند و بر ابهر، زنجان، قزوین و قم نیز استیلا یافت. سرانجام نصر «دوم» بن احمد سامانی سپاهیانی در اختیار اسفار بن شیرویه و مرداویج بن زیار، دیلمیان شورشی‌ای که قبلًا در خدمت علویان بودند، قرار داد تا به طبرستان حمله کنند. در نبرد سال ۳۱۶ ق حسن بن قاسم با زوبینی که مرداویج بن زیار از پیش به سویش پرتاب کرد کشته شد و قدرت علویان طبرستان به افول گرایید. پس از کشته شدن حسن بن قاسم، علویان تنها توانستند در بخش‌های کوچکی از طبرستان حکومتها‌یی بر پا کنند.

سکه‌های علویان طبرستان در آمل، گرگان، محمدیه و نیشابور ضرب شده‌اند. درهم‌هایی بی‌نام نیز وجود دارد که احتمالاً در دهه ۱۸۰ ق و پیش از به قدرت رسیدن حسن بن زید ضرب شده‌اند و نوشتهٔ پیرامونی روی آنها، مانند درهم‌های حسن بن زید، چنین است: «بسم الله قل لا استلکم عليه اجرا الا المودة في القربى و من يقترف حسنة نزد له فيها حسنا» (بخشی از آیه ۲۳ سوره شوری). ضرب این درهم‌ها را نیز باید به طرفداران علویان نسبت داد.

(نیز نک: واردانیان ۲۰۱۰؛ آلبوم ۳۵۸-۳۵۹؛ ۱۷۱: ۲۰۱۱)	
نام فرمانروا	توضیحات
بی‌نام حدود دهه ۱۸۰ ق	درهم (حدود ۲۰۵ گرم)، بدون تاریخ و بدون نام ضرابخانه حاشیهٔ بیرونی رو: «قل لا استلکم عليه اجرا الا المودة في القربى و من يقترف حسنة نزد له فيها حسنا» با دو نقطه در پایین زمینه روی سکه و با نام «الخليفة الرشيد» و «عبد[الله]» در پشت سکه
حسن بن زید ۲۵۰-۲۶۰ ق	دینار، نیشابور ۲۶۲ ق با لقب «الداعی الى الحق» حاشیهٔ بیرونی رو: «انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرا» (بخشی از آیه ۳۳ سوره احزاب) حاشیهٔ پشت: «اذن للذين يقاتلون بأنهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير» (آیه ۳۹ سوره حج)
محمد بن زید ۲۷۱-۲۸۷ ق	درهم، بهخصوص گرگان ۲۶۸-۲۶۹ ق با لقب «الداعی الى الحق» حاشیهٔ بیرونی رو: «قل لا استلکم عليه اجرا الا المودة في القربى و من يقترف حسنة نزد له فيها حسنا» حاشیهٔ پشت: «اذن للذين يقاتلون بأنهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير»
دینار با لقب «الداعی الى الحق»	درهم با لقب «الداعی الى الحق»

دینار	حسن بن قاسم
دینار اهدایی	نخستین فرمانروایی: ۳۰۶-۳۱۱ ق
درهم	
دینار	جعفر بن حسن
دینار اهدایی	۳۱۱-۳۱۴ ق
دینار، محمديه ۳۱۶ ق بدون نام او، اما با عبارت «الرضا من آل محمد»	حسن بن قاسم دومین فرمانروایی: ۳۱۴-۳۱۶ ق
دینار، محمديه ۳۲۵ ق بر پشت این دینارها، نام خلیفه عباسی راضی بالله، و امیر سامانی نصر بن احمد، نوشته شده است. عبارت قرآنی «اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير» بر روی سکه نشان می‌دهد که باید از سکه‌های علویان بوده باشد. واردانیان (۲۰۱۰: ۳۶۰)، این سکه را نیز به حسن به قاسم نسبت داده است.	بی‌نام ۳۲۵ ق

بی‌نام

رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له
بسم الله، قل لا استلكم عليه اجرا الا المودة في القربى، قل جاء الحق
و ذهق الباطل
پشت: لله، محمد رسول الله، صلى الله عليه و سلم، الخليفة الرشيد،
عبد[الله]
محمد رسول الله ارسله بالهدى و دين الحق ليظهره على الدين كله و
لو كره المشركون

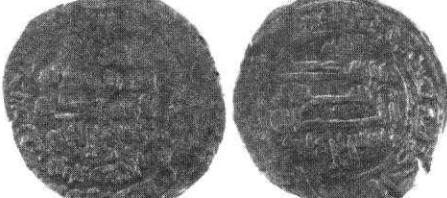
درهم

رو (راست): لا اله الا الله، وحده لا شريك له
بسم الله، قل لا استلكم عليه اجرا الا المودة في القربى، قل جاء الحق
و ذهق الباطل
پشت (چپ): ...
محمد رسول الله ارسله بالهدى و دين الحق ليظهره على الدين كله و
لو كره المشركون

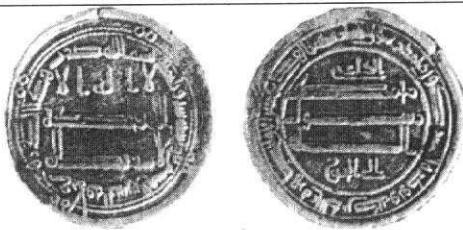
درهم

حسن بن زید

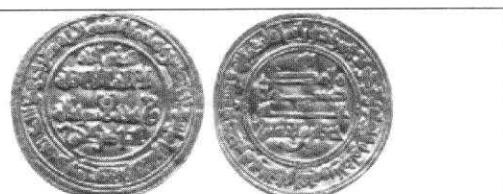
<p>رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الداعي الى الحق بسم الله، ضرب هذا الدينار بنيسابور سنه اثنتين و ستين و مائتين انما يزيد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يظهركم تطهيرا پشت: لله، محمد رسول الله، الحسن بن زيد اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير</p>	 <p>دینار، ضرب نیشابور، ۲۶۲ ق</p>
<p>رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الداعي الى الحق بسم الله، ضرب هذا الدرهم بامل سنه اربع و خمسين و مائتين قل لا استلکم عليه اجرأ الا المودة في القربى و من يقترف حسنة نزد له فيها حستا پشت: لله، محمد رسول الله، الحسن بن زيد اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير</p>	 <p>درهم، ضرب آمل، ۲۵۴ ق</p>
<p>رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الداعي الى الحق بسم الله، ضرب هذا الدرهم بنيسابور سنه اثنتين و ستين و مائتين قل لا استلکم عليه اجرأ الا المودة في القربى و من يقترف حسنة نزد له فيها حستا پشت: لله، محمد رسول الله، الحسن بن زيد اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير</p>	 <p>درهم، ضرب نیشابور، ۲۶۲ ق</p>
<p>رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الداعي الى الحق بسم الله، ضرب هذا الدرهم بجرجان سنه اربع و ستين و مائتين قل لا استلکم عليه اجرأ الا المودة في القربى و من يقترف حسنة نزد له فيها حستا پشت: لله، محمد رسول الله، الحسن بن زيد اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير</p>	 <p>درهم، ضرب گرگان، ۲۶۴ ق</p>
<p>رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الداعي الى الحق بسم الله، ضرب هذا الدرهم بمدينة جرجان سنه ثمان و ستين و مائتين قل لا استلکم عليه اجرأ الا المودة في القربى و من يقترف حسنة نزد له فيها حستا پشت: لله، محمد رسول الله، الحسن بن زيد اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير</p>	 <p>درهم، ضرب گرگان، ۲۶۸ ق</p>

<p>رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الداعي الى الحق بسم الله، ضرب هذا الدرهم بمدينة جرجان سنة تسع و ستين و مائتين</p> <p>قل لا استلكم عليه اجرأ الا المودة في القربى و من يقترب حسنة نزد له فيها حسنا</p> <p>پشت: لله، محمد رسول الله، الحسن بن زيد اذن للذين يقاتلون بهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير</p>	 <p>درهم، ضرب گرگان، ۲۶۹ ق</p>
--	--

حسن بن قاسم (نخستین فرماترواپی)

<p>رو: الداعي، لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الى الحق بسم الله، ضرب هذا الدينار في خلافة أبي محمد بامل سنة تسع و ثلاثمائة</p> <p>پشت: الله احد الله الصمد لم يلد و لم يولد و لم يكن له كفوا احد، الحسن بن القاسم</p> <p>...</p>	 <p>دينار، ضرب آمل، ۳۰۹ ق</p>
<p>رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الداعي الى الحق بسم الله، ضرب هذا الدينار في خلافة أبي محمد بامل سنة عشره و ثلاثمائة</p> <p>پشت: لله، محمد رسول الله، الحسن بن القاسم</p> <p>...</p>	 <p>دينار (اهدايی)، ضرب آمل، ۳۱۰ ق</p>
<p>رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له بسم الله، ضرب هذا الدرهم في خلافة الحسن بن القاسم بامل سنة ست و ثلاثمائة</p> <p>پشت: الداعي، محمد رسول الله، الى الحق محمد رسول الله ارسله بالهدى و دين الحق ليظهره على الدين كله و لو كره المشركون</p>	 <p>درهم، ضرب آمل، ۳۰۶ ق</p>

جعفر بن حسن

<p>رو: ولی الله، لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الناصر الحق بسم الله، ضرب هذا الدينار في خلافة أبي القاسم بأصل سنة احدى عشره و ثلاثة مائه</p> <p>پشت: لله، محمد رسول الله، جعفر بن الحسن انما وليكم الله و رسوله و الذين امنوا الذين يقيمون الصلوة و يؤتون الزكوة و هم راكعون (آية ۵۵، سورة مائدہ)</p>	 <p>دینار، ضرب آمل، ۳۱۱ ق</p>
<p>رو: لله، الناصر للحق لا اله الا الله، وحده لا شريك له جعفر بن رسول الله ...</p> <p>پشت: امير المؤمنين بسم الله، ضرب هذا الدينار سنة اثنين عشره و ثلاثة مائه ...</p>	 <p>دینار (اھدابی)، ۳۱۲ ق</p>

حسن بن قاسم (دومین فرمانروایی)

<p>رو: الموفق، اشهد ان لا اله الا الله، وحده لا شريك له، لطاعة الله بسم الله، ضرب هذا الدينار بالمحمدية سنة ست عشره و ثلاثة مائه اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير</p> <p>پشت: لله، محمد رسول الله، الرضا من آل محمد انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرا</p>	 <p>دینار، ضرب محمدیه، ۳۱۶ ق</p>
--	---

بِنَامِ (شاید از آنِ حسن بن قاسم)

رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له
نصر من الله و فتح قريب
بسم الله، ضرب هذا الدينار بالمحمدية سنه خمس وعشرين و
ثلاثائه
للها الامر من قبل و من بعد و يومئذ يفرح المؤمنون بنصر الله
اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا و ان الله على نصرهم لقدير
پشت: لله، محمد رسول الله، الراضى بالله، نصر بن احمد
محمد رسول الله ارسله بالهدى و دين الحق ليظهره على الدين كله و
لو كره المشركون
...

دینار، ضرب محمدیه، ۳۲۵ ق

حسین بن احمد. حسین بن احمد کوکبی از سپهسالاران حسن بن زید بود که به فرمان او در سال ۲۵۰ ق به حکومت قزوین رسیده بود. حسین بن احمد در سالهای ۲۵۲-۲۵۳ ق در هم‌هایی در قزوین به نام خود ضرب کرد. در سال ۲۵۳ ق موسی بن بُغا، سپهسالار عباسی، بر حسین بن احمد پیروز شد و قزوین را گشود.

در پایین زمینه روی درهم‌های حسین بن احمد واژه «الثغر» (= مرز) نوشته شده است. در پشت آنها نیز عبارتهای «القائم من آل محمد» و «الداعي الى الرضا» دیده می‌شود که احتمالاً به حسن بن زید بازمی‌گردد (نیز نک: واردانیان ۲۰۱۰: ۳۵۸؛ ۳۶۳؛ آلبوم ۲۰۱۱: ۱۷۱).

رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الثغر
بسم الله، ضرب هذا الدرهم بقزوين سنه ثلاث و خمسين و مائتين
للها الامر من قبل و من بعد و يومئذ يفرح المؤمنون بنصر الله
پشت: لله، محمد رسول الله، الحسين بن احمد بن رسول الله صلی الله عليه، القائم من آل محمد، الداعي الى الرضا
محمد رسول الله ارسله بالهدى و دين الحق ليظهره على الدين كله و
لو كره المشركون

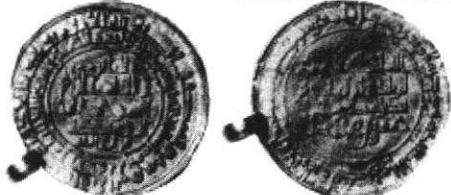
درهم، ضرب قزوین، ۲۵۳

امام زیدی هوسَم. در قرن چهارم و اوایل قرن پنجم هجری، امامانی زیدی از تبار علویان طبرستان در هوسَم حکومت می‌کردند. یکی از آنان ابوالفضل جعفر بن محمد نوه حسین بن شاعر، برادر حسن بن علی اُطروش، بود. او در فاصله سالهای ۳۳۷-۳۴۱ ق سه بار آمل را تصرف کرد، اما هر بار پس از چند ماه از آنجا بیرون رانده شد (مادلونگ ۱۹۷۵: ۲۱۹). سکه‌های امامان زیدی هوسَم در آمل و هوسَم ضرب شده‌اند.

(نیز نک: واردانیان ۱۰: ۳۶۱، ۳۵۹؛ آلبوم ۱۱: ۲۰۱۱؛ ۱۷۱)

نام فرمانروا	توضیحات
ابوالفضل جعفر بن محمد «الثائر فی الله» حدود ۳۵۰-۳۱۹ ق	دینار، آمل ۳۴۱ ق درهم، ضرب دهه ۳۴۰ ق، غالباً ۳۴۱ ق (کوالف ۲۰۱۲: ۱۴۹)
بی‌نام ۳۰۵ ق	درهم، آمل ۳۰۵ ق و ۳۴۰ ق شاید این درهم‌ها نیز از آن ابوالفضل جعفر بن محمد باشد.
مهدی بن جعفر بن محمد «الثائر»	درهم، ضرب ۳۳۵ ق

جعفر بن محمد

رو: الثائر، لا اله الا الله، وحده لا شريك له، في الله بسم الله، ضرب هذا الدينار بامل في خلافة أبي الفضل سنة احدى و اربعين و ثلاثة وعشرين للله الامر من قبل و من بعد و يومئذ يفرح المؤمنون بنصر الله پشت: الله احد الله الصمد لم يلد و لم يولد و لم يكن له كفوا احد، جعفر بن محمد محمد رسول الله ارسله بالهدى و دين الحق ليظهره على الدين كله و لو كره المشركون		دینار، ضرب آمل، ۳۴۱ ق
رو: لا اله الا الله، وحده لا شريك له، الثائر في الله بسم الله، ضرب هذا الدرهم بهوسّم سنة احدى و اربعين و ثلاثة وعشرين پشت: بخ، محمد رسول الله، مما امر به السيد ابوالفضل جعفر بن محمد بن رسول الله قل لا اسئلکم عليه اجرًا الا المودة في القربى و من يقترب حسنة نزد له فيها حسنا		درهم، ضرب هوسّم، ۳۴۱ ق
رو: لا اله الا الله، الثائر في الله جعفر بن رسول الله بسم الله، ضرب هذا الدرهم بهوسّم سنة احدى و اربعين و ثلاثة وعشرين قل لا اسئلکم عليه اجرًا الا المودة في القربى و من يقترب حسنة نزد له فيها حسنا پشت: لله، محمد رسول الله، مما امر به الامير مهدي بن جعفر الذين ان مكنتهم في الارض اقاموا الصلوة و اتوا الزكوة و امرروا بالمعروف و نهوا عن المنكر (بخشی از آیة ۴۱ سوره حج)		درهم، ضرب هوسّم، ۳۴۱ ق

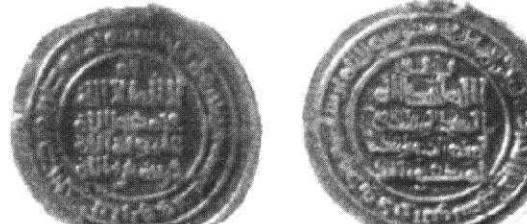
بی‌نام (شاید از آنِ جعفر بن محمد)

<p>رو: لا الا الله، وحده لا شريك له بسـم اللـه، ضـرب هـذا الـدرـهم بـمدـاـمل (كـذا) سـنه خـمـس و ثـلـاثـمـائـه للـه الـاـمـر مـن قـبـل و من بـعـد و يـوـمـئـذـي يـفـرـح الـمـؤـمـنـون بـنـصـرـ اللـه پـشت: للـه، مـحـمـد رـسـول اللـه، صـلـى اللـه عـلـيـه و سـلـمـ، الـقـدـره مـحـمـد رـسـول اللـه اـرـسـلـه بـالـهـدـي و دـيـنـ الـحـقـ لـيـظـهـرـه عـلـى الـدـيـنـ كـلـهـ و لوـكـرـهـ المـشـرـكـونـ</p>	 <p>درهم، ضرب آمل، ۳۰۵ ق</p>
<p>رو: لا الا الله، وحده لا شريك له بسـم اللـه، ضـرب هـذا الـدرـهم بـمـدـيـنـةـ اـمـلـ سـنةـ أـربعـينـ وـثـلـاثـمـائـهـ للـه الـاـمـر مـن قـبـل و من بـعـد و يـوـمـئـذـي يـفـرـح الـمـؤـمـنـون بـنـصـرـ اللـه پـشت: للـه، مـحـمـد رـسـول اللـه، صـلـى اللـه عـلـيـه و عـلـى آـلـهـ و سـلـمـ مـحـمـد رـسـول اللـه اـرـسـلـه بـالـهـدـي و دـيـنـ الـحـقـ لـيـظـهـرـه عـلـى الـدـيـنـ كـلـهـ و لوـكـرـهـ المـشـرـكـونـ</p>	 <p>درهم، ضرب آمل، ۳۴۰ ق</p>

مهدي بن جعفر

<p>رو: لا الا الله، وحده لا شريك له بسـم اللـه، ضـرب هـذا الـدرـهم بـهـوـسـمـ سـنةـ خـمـسـ وـثـلـاثـمـائـهـ للـه الـاـمـر مـن قـبـل و من بـعـد و يـوـمـئـذـي يـفـرـح الـمـؤـمـنـون بـنـصـرـ اللـه پـشت: للـه، مـحـمـد رـسـول اللـه، مـاـ اـمـرـ بـهـ الـامـيـرـ مـهـدـيـ مـحـمـد رـسـول اللـه اـرـسـلـه بـالـهـدـي و دـيـنـ الـحـقـ لـيـظـهـرـه عـلـى الـدـيـنـ كـلـهـ و لوـكـرـهـ المـشـرـكـونـ</p>	 <p>درهم، ضرب هوسـمـ، ۳۳۵ ق</p>
--	--

در پایان، باید به دیناری سیمین و یادبودی نیز اشاره کرد که در سال ۴۴۰ ق در هوسم ضرب شده و شعار شیعی «علی ولی الله» نیز بر آن نقش بسته است. معلوم نیست که این دینار به دستور چه کسی ضرب شده است (نیز نک: دُبُرُوْلُسْکی ۱۹۶۷ ب: ۹۰).

<p>رو: لا الا الله، محمد رسول الله، على ولی الله، ذریته خبره الله بسـم اللـه، ضـرب هـذا الـدـيـنـارـ بـهـوـسـمـ سـنةـ أـربعـينـ وـأـرـبـعـمـائـهـ پـشت: فـائـقـ، اللـهـ اـحـدـ اللـهـ الصـمـدـ لـمـ يـلـدـ وـلـمـ يـوـلـدـ وـلـمـ يـكـنـ لـهـ كـفـواـ احـدـ مـحـمـد رـسـول اللـهـ اـرـسـلـهـ بـالـهـدـيـ وـ دـيـنـ الـحـقـ لـيـظـهـرـهـ عـلـىـ الـدـيـنـ كـلـهـ و لوـكـرـهـ المـشـرـكـونـ</p>	 <p>دینار (سیمین و یادبودی)، ضرب هوسـمـ، ۴۴۰ ق</p>
---	--